

Doskonalenie zawodowe nauczycieli

Mariusz Bochenek

Istota i miejsce doskonalenia nauczycieli w polskim systemie prawnym

- Doskonalenie zawodowe to nieodłączny element rozwoju zawodowego nauczyciela. Najczęściej rozumiane jest jako celowy, zaplanowany i ciągły proces ustawicznego kształcenia, polegający na podwyższaniu i modyfikacji zawodowych kompetencji nauczyciela oraz kwalifikacji, a także na wszechstronnym rozwoju jego osobowości.
- Proces doskonalenia trwa od podjęcia decyzji o wyborze zawodu przez cały okres aktywności zawodowej.

Istota i miejsce doskonalenia nauczycieli w polskim systemie prawnym

Doskonalenie to odbywa się poprzez:

- 1) samokształcenie,
 - 2) doskonalenie wewnątrzszkolne,
 - 3) doskonalenie pozaszkolne (np. w ramach dodatkowych studiów, kursów, warsztatów) w instytucjach.
- Wsparcie w tym zakresie zapewnia system doskonalenia nauczycieli, regulowany przez ustawę o systemie oświaty i ustawę – Karta Nauczyciela oraz akty wykonawcze.
 - W systemie tym funkcjonują wyspecjalizowane instytucje, zagwarantowane są też środki finansowe na realizację zadań dotyczących doskonalenia zawodowego i doradztwa metodycznego dla nauczycieli.

Podstawy prawne systemu doskonalenia nauczycieli

• Ustawa– Karta Nauczyciela

Rozdział 7a. Finansowanie kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli

- Art. 70a. 1. W budżetach organów prowadzących szkoły wyodrębnia się środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli - w wysokości 0,8% planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli, z zastrzeżeniem ust. 2.
- 4. W budżetach wojewodów wyodrębnia się środki na wspieranie organizacji doradztwa metodycznego na obszarze województwa, w łącznej wysokości 12 400 średnich wynagrodzeń nauczyciela dyplomowanego.
- 7. W budżecie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania wyodrębnia się środki na realizację ogólnokrajowych zadań w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli, w łącznej wysokości 2700 średnich wynagrodzeń nauczyciela dyplomowanego, z zastrzeżeniem ust. 8.
- 9. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, formy doskonalenia zawodowego nauczycieli i rodzaje wydatków związanych z organizacją i prowadzeniem doskonalenia zawodowego nauczycieli, które mogą być dofinansowywane ze środków, o których mowa w ust. 1 i 7, oraz szczegółowe kryteria i tryb przyznawania tych środków, uwzględniając kompetencje organów wymienionych w ust. 1, a także kuratorów oświaty oraz dyrektorów szkół i placówek w zakresie planowania i wydatkowania środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli.

Podstawy prawne systemu doskonalenia nauczycieli

**ROZPORZĄDZENIE MEN z dnia 18 stycznia 2019 r.
w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego
nauczycieli.**

Projekt z dnia 12 lipca 2019 r.

**ROZPORZĄDZENIA MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ
w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego
nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz
trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia
branżowe**

Źródła i czynniki warunkujące zakres doskonalenia nauczycieli

- Podstawą w określaniu zakresu doskonalenia są tzw. potrzeby doskonalenia.
- **Źródła potrzeb:**
- Wewnętrzne (indywidualne)
 - - poziom kompetencji zawodowych poszczególnych nauczycieli
 - - dążenia i aspiracje zawodowe
- Wewnętrzne (instytucjonalne)
 - - poziom kultury organizacyjnej szkoły/placówki
 - - poziom edukacyjny szkoły/placówki
 - - planowane kierunki rozwoju (koncepcja pracy, misja)
- Zewnętrzne
 - - zmieniający się stan wiedzy naukowej (merytorycznej)
 - - zmieniający się stan wiedzy metodycznej
 - - zmieniający się stan wiedzy psychologiczno-pedagogicznej
 - - zmieniające się regulacje prawne i wymagania stawiane nauczycielom oraz kierunki polityki oświatowej
 - - nowe zjawiska społeczne, kulturowe, ekonomiczne

Źródła i czynniki warunkujące zakres doskonalenia nauczycieli

1. Wyniki nadzoru pedagogicznego;
2. wyniki odpowiednio egzaminu ósmoklasisty, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie i egzaminu maturalnego;
3. zadania związane z realizacją podstawy programowej;
4. wymagania wobec szkół i placówek, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 44 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 996, 1000, 1290, 1669 i 2245);
5. wnioski nauczycieli o dofinansowanie opłat lub kosztów.

W projekcie przewidziano również **przepis przejściowy**, zgodnie z którym przy ustalaniu potrzeb w zakresie doskonalenia zawodnego nauczycieli w odpowiednich latach szkolnych **należy również uwzględnić wyniki egzaminu gimnazjalnego, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe oraz zadania związane z realizacją dotychczasowej podstawy programowej kształcenia w zawodach.**

Nauczyciele teoretycznych przedmiotów zawodowych i nauczyciele praktycznej nauki zawodu, zatrudnieni w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe, są obowiązani doskonalić umiejętności i kwalifikacje zawodowe potrzebne do wykonywania pracy poprzez uczestniczenie w **szkoleniach branżowych realizowanych w trzyletnich cyklach, w łącznym wymiarze 40 godzin w cyklu.**

Nauczyciele teoretycznych przedmiotów zawodowych i nauczyciele praktycznej nauki zawodu, zatrudnieni w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe oraz placówkach i centrach, o których mowa w art. 2 pkt 4 Prawa oświatowego, **odbywają szkolenia branżowe w ramach zajęć i czynności związanych z przygotowaniem się do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym** – a więc w ramach 40 godzinnego czasu pracy

Nauczyciel, w terminie 30 dni od dnia zakończenia szkolenia branżowego, przedkłada dyrektorowi informację o zakresie i wymiarze odbytego szkolenia branżowego, potwierdzoną przez pracodawcę lub osobę prowadzącą indywidualne gospodarstwo rolne

Obowiązek uczestniczenia w szkoleniach branżowych **nie dotyczy** nauczycieli

- 1) prowadzących działalność** gospodarczą związaną z nauczaniem zawodem albo indywidualne gospodarstwo rolne, którego działalność jest związana z nauczaniem zawodem, lub
- 2) zatrudnionych u pracodawców** na stanowiskach związanych z nauczaniem zawodem, lub
- 3) zatrudnionych w indywidualnych gospodarstwach rolnych**, których działalność jest związana z nauczaniem zawodem.

Projekt z dnia 12 lipca 2019 r.

W projekcie zostały przewidziane zmiany lub nowe regulacje w następującym zakresie:

1. Wydatki związane z organizacją i prowadzeniem doskonalenia zawodowego nauczycieli, które mogą być dofinansowywane ze środków budżetach jst:

Wśród rodzajów wydatków, które mogą być pokryte z tych środków wskazano m.in.: koszty związane z podróżą służbową nauczycieli, opłaty pobierane za formy doskonalenia zawodowego nauczycieli (seminaria, konferencje, wykłady, warsztaty, szkolenia, studia podyplomowe i inne formy doskonalenia, formy kształcenia nauczycieli prowadzone przez szkoły wyższe i placówki doskonalenia nauczycieli oraz **szkolenia branżowe**) oraz koszty druku i dystrybucji materiałów szkoleniowych i informacyjnych dla nauczycieli.

Projekt z dnia 12 lipca 2019 r.

2. Warunki, tryb i kryteria przyznawania środków jst:

Uwzględnianie przy określaniu potrzeb w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli - szkoleń branżowych, finansowanych ze środków jst.

Proponuje się, aby organ prowadzący szkołę miał obowiązek opracować go **do dnia 31 grudnia**, który uwzględniać ma wnioski dyrektorów szkół o dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli, wyniki egzaminów zewnętrznych, podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej, a ponadto także **stopień realizacji harmonogramów szkoleń branżowych, opracowywanych przez dyrektorów**

Cele szkolenia branżowego

celem szkoleń branżowych jest doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych potrzebnych do wykonywania pracy, w tym w szczególności:

zapoznanie z technologiami stosowanymi w przedsiębiorstwie,

zapoznanie się z urządzeniami, narzędziami i innym sprzętem technicznym stosowanym w procesach produkcyjnych lub usługach,

poznanie specyfiki pracy w rzeczywistych warunkach w branży związanej z nauczonym zawodem,

doskonalenie praktycznych umiejętności zastosowania wiedzy teoretycznej, zdobycie nowych doświadczeń zawodowych związanych z wybranym zawodem,

nawiązanie kontaktów zawodowych umożliwiających ich wykorzystanie w procesie kształcenia zawodowego,

doskonalenie umiejętności interpersonalnych w bezpośrednim kontakcie z pracownikami,

rozpoznanie potrzeb i możliwości zatrudnienia absolwentów szkół na regionalnym lub lokalnym rynku pracy.

Szkolenia branżowe

Wprowadzono w projektowanym rozporządzeniu:

obowiązek ustalenia przez dyrektora szkoły harmonogramu uczestniczenia w **trzyletnich cyklach szkoleń** branżowych przez nauczycieli, z uwzględnieniem możliwości zorganizowania szkolenia w miejscu i terminie wskazanym przez nauczyciela.

Możliwość organizacji szkoleń branżowych **u pracodawców** lub w indywidualnych gospodarstwach rolnych, których działalność jest związana z nauczaniem zawodem lub branżą;^[?]

Udział nauczycieli kształcenia zawodowego w formach doskonalenia zawodowego realizowanych u pracodawców **w ramach regionalnych programów operacyjnych**

Potrzeb w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli kształcenia zawodowego ustalonych na podstawie wyników nadzoru pedagogicznego oraz analizy uzyskiwanych efektów kształcenia zawodowego, w tym wyników egzaminów zawodowych, a także związanych z planowanym uruchomieniem kształcenia w nowym zawodzie lub planowaną realizacją eksperymentu pedagog.

Prawo do wynagrodzenia za czas szkolenia

Dyrektor szkoły **zwalnia** nauczyciela odbywającego szkolenie branżowe z całości lub części dnia pracy, na czas niezbędny, aby punktualnie przybyć na szkolenie oraz na czas jego trwania, jeżeli organizacja szkolenia branżowego tego wymaga. **Za czas zwolnienia z całości lub części dnia pracy nauczyciel zachowuje prawo do wynagrodzenia.**

Dodatkowe koszty

Nauczycielowi odbywającemu szkolenie branżowe w innej miejscowości niż miejsce zamieszkania lub miejsce pracy nauczyciela przysługują diety oraz zwrot kosztów:

- ✓ przejazdów,
- ✓ dojazdów środkami komunikacji miejscowej,
- ✓ noclegów,
- ✓ innych niezbędnych udokumentowanych wydatków, określonych lub uznanych przez pracodawcę odpowiednio do uzasadnionych potrzeb.

Nauczyciel skierowany na szkolenie branżowe, który bez uzasadnionych przyczyn nie podejmie szkolenia albo je przerwie, będzie obowiązany do zwrotu kosztów.

Koszty szkolenia branżowego mogą być finansowane:

- ✓ przez pracodawców lub osoby prowadzące indywidualne gospodarstwa rolne, lub
- ✓ ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego,
- ✓ ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły,
- ✓ ze środków pochodzących z programów edukacyjnych Unii Europejskiej.

Formy finansowania szkoleń branżowych

Krajowy Fundusz Szkoleniowy

Zgodnie z uzasadnieniem do nowelizacji nauczyciele kształcenia zawodowego przygotowują przyszłych pracowników na potrzeby poszczególnych branż, a co za tym idzie zagwarantowanie im stałej możliwości korzystania ze środków KFS zminimalizuje ryzyko późniejszego niedopasowania kompetencyjnego pracowników firm. Jednocześnie, nauczyciele kształcenia zawodowego stanowią jedną z nielicznych grup pracowników, których szkolenia będą obowiązkowe z mocy ustawy.

W ramach środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli.

Ponieważ szkolenia branżowe ze względu na ich charakter stanowią formę doskonalenia zawodowego nauczycieli to nie mogą być wyłączone z finansowania przewidzianego na doskonalenie.

Doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych potrzebnych do wykonywania pracy przyswajanych podczas szkoleń branżowych powinno stanowić najważniejszą rolę w doskonaleniu i doksztalceniu nauczycieli kształcących zawodowo.

